

*Матрос Ольга Олександрівна – кандидат пед. наук,
викладач кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Соціальна робота в Україні має свої особливості, обумовлені як історичним розвитком, так і впливом сучасних світових тенденцій. Необхідно відзначити, що соціальна робота у нашій державі здійснюється в умовах гострої економічної кризи. Як свідчить історичний досвід, потреба у комплексній соціальній роботі особливо зростає в кризові періоди, коли погіршується доля мільйонів людей. Як підкреслюють українські науковці М. Лукашевич та І. Минович «Наше суспільство опинилося перед загрозою цілковитої необоротної втрати основних виробничих фондів основи життєдіяльності й незалежності держави. Параметри кризи в Україні, за висновками вчених, перевищили їх рівень у США 30-х років або в латиноамериканських країнах 80-х років. Нині у нас більше 80 % населення проживає за межею бідності. Для структурної перебудови народного господарства потрібно, за вкрай заниженими урядом строками, до 20 років і 130 млрд. американських доларів». Згідно оцінок розробника моделей економіки східноєвропейських країн Дж.Сакса, така перебудова займе від 40 до 120 років[1, с.11]

Моральне здоров'я українського суспільства значно погіршує поглиблення соціальної нерівності, кримінальний перерозподіл народного добра. Дослідники вважають, що межа реального коефіцієнта (співвідношення доходів 10% найбільш забезпеченого і 10% найбіднішого населення), після якого суспільство не може вважатися соціально стабільним, дорівнює 10:1. В Україні даний коефіцієнт сьогодні становить 50:1, тобто в п'ять разів перевищує критичний рівень. За оцінками експертів, щонайменше 1.5% населення країни мають щомісячний дохід не нижчий 4000 доларів. А 500 громадянам, згідно даних служби “Соціс-Геллап”, на які посилається Інститут стратегічних досліджень НАН України, належить 18 млрд. доларів. Іншими словами, сукупний капітал 0.001% населення України дорівнює

половині валового внутрішнього продукту 1995 р.[2, с. 38–39].

Сучасному українському соціуму ніколи було звикнути до кричущої соціальної поляризації. Наш мешканець, на відміну від західного, не має досвіду життя в умовах криміналізації суспільства, історично він звик до більш-менш рівномірного розподілу суспільного продукту, і, як і раніше, розраховує на соціальну підтримку держави. Важко не погодитися з думкою про те, що людина, особистість, як головний суб'єкт і першооснова соціального розвитку і соціальної політики, повинна сама реалізувати свій власний потенціал, вибравши для цього найбільш адекватні її сутності природні шляхи і способи самореалізації. Проте держава не може кидати напризволяще мільйони раптово зубожілих і немічних громадян; навпаки, її функція соціального захисту у період стагнації повинна зростати[2, с. 40–54].

Сьогодні в умовах складної економічної ситуації, коли кількість нужденних збільшується, а економічні можливості держави зменшуються, актуальною проблемою є формування грамотної соціальної політики державою.

Серед важливих проблем соціальної політики – відсутність чітких уявлень про модель соціального захисту (у світовій практиці існують ліберальна та соціально-демократична або патерналістська), пріоритет цінностей у суспільній свідомості. Поки що зберігається старий соціалістичний принцип рівності кінцевих результатів. Багаторічний досвід забезпечення пільг владою спонукає населення займати споживацьку позицію, коли в усьому громадяни покладаються на державу. Створені для їх підтримки соціальні програми часто не мають фінансового забезпечення й ефективних механізмів реалізації. Щоб ліквідувати ці недоліки, обговорюються можливості запровадження державних замовлень (контрактів), договорів про спільну діяльність, пайове субсидування, пільгове кредитування, проведення тендерів, залучення неурядових і комерційних організацій тощо. Таким чином, актуальним завданням на сучасному етапі є переведення державної системи соціального захисту на

ринкові засади, залучення громадян, роботодавців до витрат на соціальний захист, обмеження кола державної підтримки лише тими категоріями людей, які через відсутність роботи, похилий вік, багатодітність чи вади здоров'я не в змозі забезпечити себе самостійно.

За своєю сутністю соціальна робота покликана сприяти зміцненню стабільності і безпеки суспільства. Нова Конституція у ст. 1 визначає Україну як соціальну державу. Соціальні проблеми і деформації можуть завадити економічному відродженню, політичній стабільності країни. У їх подоланні, відверненні пов'язаних з ними загроз важлива роль належить досягненню соціальної безпеки. Соціальна робота активно служить цій меті.

Список використаної літератури

- 1.Соціальна робота: навчальний посібник//Соціальна робота. Книга II. – К.: ДЦССМ, 2002. – С.11.
- 2.Соціальні інтереси в системі національної безпеки України. – К., 1996. – 54 с.